

۸۷/۱/۱۰۷۷۷۹

۸۸/۲۲۵

دانشکده علوم اجتماعی
گروه اقتصاد

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته ی اقتصاد
گرایش علوم اقتصادی

عنوان پایان نامه

بررسی تأثیر نوسانات نرخ ارز، رشد نقدینگی و شکاف تولید بر تورم در ایران

استاد راهنما:

دکتر کیومرث سهیلی

استاد مشاور:

دکتر مجتبی الماسی

نگارش:

مریم سقایی

آبان ماه ۱۳۸۷

۱۱۰۴۷۵

۱۳۸۸ / ۱۲ / ۲۱

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه رازی است.

دانشگاه رازی

دانشکده علوم اجتماعی

گروه اقتصاد

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته ی اقتصاد

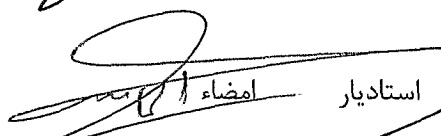
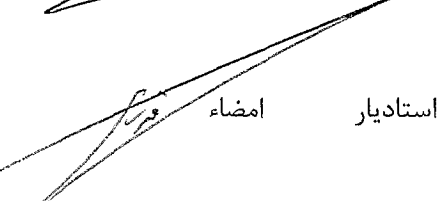

گرایش علوم اقتصادی

نام دانشجو: مریم سقایی

عنوان پایان نامه

بررسی تأثیر نوسانات نرخ ارز، رشد نقدینگی و شکاف تولید بر تورم

در تاریخ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

	امضاء	استادیار	با مرتبه ی علمی	دکتر کیومرث سهیلی	۱- استاد راهنمای
	امضاء	استادیار	با مرتبه ی علمی	دکتر مجتبی الماسی	۲- استاد مشاور
	امضاء	استادیار	با مرتبه ی علمی	دکتر علی فلاحتی	۳- استاد داور داخل گروه
	امضاء	استادیار	با مرتبه ی علمی	دکتر محمد مولایی	۴- استاد داور خارج از گروه

سپاس

از استاد راهنمای گرانقدرم جناب آقای دکتر کیومرث سهیلی که همه متن را مورد بازخوانی و نقد و بررسی قرار دادند و در به ثمر نشستن رساله این جانب از هیچ گونه راهنمایی دریغ نوزیدند کمال تشکر را دارم.

و با سپاس از استاد مشاور ارجمندم جناب آقای دکتر مجتبی الماسی که از همان آغاز کار مرا مورد لطف و راهنمایی‌های ارزنده خویش قرار دادند.

تقدیم به پدر مهربان

و مادر فداکارم

که هرچه دارم از آن دو بزرگوار است

چکیده

تورم از زمانی که به عنوان یک معضل اقتصادی در جهان مطرح گردید، نظر بسیاری از اقتصاددانان را به خود جلب نمود و هر مکتب به تناسب مفروضات از پیش تعیین شده، تئوری‌هایی را مطرح و براساس این تئوری‌ها، به تبیین مسئله تورم پرداخته شده است. در این راستا پول‌گرایان با ارائه نظریات پولی معتقدند که تورم تنها از طریق افزایش سریع‌تر حجم پول نسبت به تولید ایجاد می‌گردد. ساختارگرایان عدم تعادل‌های اساسی در نظام اقتصادی را علت بروز تورم می‌دانند. طرفداران نظریه فشار هزینه، افزایش هزینه‌های تولید و طرفداران نظریه فشار تقاضا، شکاف بین عرضه و تقاضای کل را عامل تورم می‌دانند. نظریه تورم روانی بر تأثیر انتظارات تورمی بر تورم کنونی تأکید دارد. عده‌ای نیز تورم وارداتی را عامل افزایش سطح عمومی قیمت‌های داخلی می‌دانند.

به هر حال فرآیند تورم به هر نوع و هر شکلی و در هر کشوری، از پیچیدگی‌های خاصی برخوردار است. شناخت روند شکل‌گیری تورم و عوامل اساسی تشکیل دهنده آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که نیازمند بررسی علمی دقیق است. در ایران مطالعات وسیعی را بر روی تورم انجام گرفته است که هر کدام به نوعی عوامل اصلی اثرگذار بر تورم را شناسایی کرده‌اند. این تحقیقات که اکثراً در بعد تک‌معادله‌ای و استفاده از رگرسیون‌های خطی استوار بوده بر پولی بودن تورم در ایران تأکید دارند و عامل اصلی افزایش سطح عمومی قیمت‌ها را انبساط بی‌قاعده پول می‌دانند. در رساله حاضر تلاش بر آن است که علاوه بر بررسی عوامل موثر بر تورم، تأثیر هر یک از این عوامل در شکل‌گیری تورم مورد بررسی قرار گیرد و جهت دستیابی به این منظور با استفاده از یک سیستم همزمان، تأثیر رشد پول و نرخ ارز به عنوان عوامل پولی موثر بر تورم مورد بررسی قرار می‌گیرد و معادلات توضیح دهنده هر یک از این متغیرها نیز برآورد می‌شود تا ارتباط بین متغیرها در نظر گرفته شود. مشکلات ناشی از عدم تعادل‌های اقتصادی نیز از عوامل موثر بر تورم است. به این ترتیب شکاف نسبی تولید که از طریق فیلتر

هودریک - پرسکات محاسبه شده است، تأثیر عدم تعادل‌های ساختاری اقتصاد را بر بروز تورم نشان می‌دهد. با توجه به مبانی نظری تأثیر این متغیر منفی است و انتظارات تورمی، تورم وارداتی، نرخ رشد نقدینگی، نرخ ارز در بازار موازی؛ از نظر تئوریک بر افزایش سطح عمومی قیمت‌ها تأثیر مثبتی می‌گذارند. به منظور آزمون تجربی فرضیات این تحقیق دال بر تأثیر منفی متغیر شکاف تولید بر نرخ تورم و تأثیر مثبت متغیرهای نرخ رشد نقدینگی، نرخ ارز بازار موازی و تورم وارداتی بر نرخ تورم، با توجه به ارتباط متقابل بین متغیرها و به دلیل آن که متغیرهای مستقل مدل خود تابعی از متغیرهای دیگر هستند، از سیستم معادلات همزمان بهره گرفته می‌شود. نتایج حاصل از اجرای مدل اقتصادسنجی این تحقیق که با استفاده از اطلاعات آماری دوره ۸۵-۱۳۳۸ اجرا شده است، نشان می‌دهد که تورم در ایران یک پدیده صرفاً پولی نیست و تورم وارداتی، مشکلات ساختاری اقتصاد و تورم روانی نیز بر شکل‌گیری آن تأثیر مثبت دارند. بررسی ضرایب متغیرها گویای آن است که تورم انتظاری از میان عوامل تأثیرگذار بر نرخ تورم، بالاترین سهم را دارا می‌باشد و بعد از آن به ترتیب نرخ رشد نقدینگی، تورم وارداتی، شکاف تولید، نرخ رشد نرخ ارز است. سهم متغیرهای موثر بر تورم به ترتیب عبارتند از: تورم انتظاری = ۰/۴۳، نرخ رشد نقدینگی = ۰/۲۸، تورم وارداتی = ۰/۲۱، شکاف تولید = ۰/۰۶ و نرخ رشد نرخ ارز = ۰/۰۲ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ	چکیده
ت	فهرست مطالب
خ	فهرست جداول
د	فهرست نمودارها

فصل اول: کلیات تحقیق

۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- عنوان تحقیق
۲	۳-۱- شرح و بیان مسئله پژوهشی
۳	۴-۱- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق
۵	۵-۱- اهداف پایان نامه
۵	۶-۱- فرضیه‌های تحقیق
۶	۷-۱- محدودیت‌های تحقیق
۶	۸-۱- روش تحقیق
۶	۹-۱- ابزار تجزیه و تحلیل
۷	۱۰-۱- مفاهیم پژوهش
۷	۱-۱۰-۱- نرخ ارز
۷	۱-۱۰-۱-۱- نرخ رسمی و غیر رسمی ارز
۸	۲-۱-۱۰-۱- نرخ اسمی و واقعی ارز
۸	۲-۱۰-۱- تورم و انواع آن
۸	۱-۲-۱۰-۱- تورم وارداتی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	۱-۱۰-۲-۲ تورم روانی
۹	۱-۱۰-۲-۳ تورم رکودی
۹	۱-۱۰-۳ حجم نقدینگی
۹	۱-۱۰-۴ شکاف تولید

فصل دوم: مبانی نظری و مرور ادبیات موضوع

۱۱	۱-۲ مقدمه
۱۱	۲-۲-۲ تورم در دیدگاه پولی
۱۳	۲-۳-۲ تورم در دیدگاه مکتب انتظارت عقلایی
۱۴	۲-۴-۲ تورم در دیدگاه کینزی
۱۵	۲-۵-۲ تورم ناشی از فشار هزینه (دستمزد و مواد اولیه)
۱۶	۲-۶-۲ مکتب ساختارگرای تورم
۱۷	۲-۷-۲ مروری بر مطالعات انجام شده
۱۷	۲-۷-۱-۱ مطالعات داخلی
۲۷	۲-۷-۲-۲ مطالعات خارجی

فصل سوم: روش تحقیق

۳۵	۳-۱-۱ مقدمه
۳۵	۳-۲-۳ معرفی الگوی مورد استفاده، شناسایی معادلات و تبیین روش برآورد
۳۵	۳-۲-۱-۱ تشریح الگو
۳۹	۳-۲-۲-۲ شناسایی معادلات
۴۱	۳-۲-۳-۳ تشریح روش برآورد مناسب مدل
۴۲	۳-۲-۴-۲ جمع آوری، پردازش و توصیف داده ها
۴۲	۳-۲-۴-۱-۱ تورم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴۳	۳-۲-۴-۱-۱- دوره اول از سال ۴۹-۱۳۳۸
۴۵	۳-۲-۴-۱-۲- دوره دوم از سال ۶۱-۱۳۵۰
۴۷	۳-۲-۴-۱-۳- دوره دوم از سال ۷۳-۱۳۶۲
۴۹	۳-۲-۴-۱-۴- دوره چهارم از سال ۸۵-۱۳۷۴
۵۰	۳-۲-۴-۲- رشد نقدینگی و حجم پول
۵۳	۳-۲-۴-۳- روند رشد تولید ناخالص داخلی
۵۷	۳-۲-۴-۴- نرخ ارز بازار موازی
۶۰	۳-۲-۴-۵- تولید بالقوه

فصل چهارم: برآورد مدل

۶۶	۴-۱- مقدمه
۶۶	۴-۲- تصریح و برآورد مدل
۶۹	۴-۳- تحلیل انباشتگی
۶۹	۴-۳-۱- مانایی و نامانایی
۶۹	۴-۳-۲- مفهوم مانایی و نامانایی
۷۰	۴-۳-۳- آزمون‌های مانایی
۷۲	۴-۴-۴- هم انباشتگی
۷۲	۴-۴- هم انباشتگی در مدل
۷۳	۴-۴-۱- هم انباشتگی در رابطه (۲-۴)
۷۵	۴-۴-۲- هم انباشتگی در رابطه (۳-۴)
۷۶	۴-۴-۳- هم انباشتگی در رابطه (۵-۴)
۷۸	۴-۴-۴- هم انباشتگی در رابطه (۷-۴)

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۸۴

۵-۱- مقدمه

۸۵

۵-۲- نتیجه گیری

۸۶

۵-۳- پیشنهادات

۸۹

فهرست منابع و مأخذ

۹۳

ضمیمه محاسبات کامپیوتری

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۷	جدول (۱-۲): نتایج حاصل از تخمین مدل به روش‌های مختلف
۴۳	جدول (۱-۳): روند تغییرات نرخ تورم در دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۴۵	جدول (۲-۳): روند نرخ تورم در دوره زمانی (۱۳۳۸-۴۹)
۴۶	جدول (۳-۳): روند نرخ تورم در دوره زمانی (۱۳۵۰-۶۱)
۴۸	جدول (۴-۳): روند نرخ تورم در دوره زمانی (۱۳۶۲-۷۳)
۵۰	جدول (۵-۳): روند نرخ تورم در دوره زمانی (۱۳۷۴-۸۵)
۵۲	جدول (۶-۳): روند نقدینگی و رشد آن در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۵۵	جدول (۷-۳): روند تولید ناخالص داخلی اسمی و حقیقی در دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۵۶	جدول (۸-۳): روند رشد تولید ناخالص داخلی حقیقی در دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۵۹	جدول (۹-۳): تغییرات نرخ ارز در بازار موازی و رشد آن در دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۶۳	جدول (۱۰-۳): شکاف تولید و تولید بالقوه در دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۷۳	جدول (۱-۴): نتایج آزمون ADF برای متغیرهای درون مدل در سطح ۰/۰۵
۷۴	جدول (۲-۴): نتایج آزمون ADF برای باقیمانده‌های رابطه (۲-۴) در سطح ۰/۰۵
۷۵	جدول (۳-۴): نتایج آزمون ADF برای باقیمانده‌های رابطه (۳-۴) در سطح ۰/۰۵
۷۶	جدول (۴-۴): نتایج آزمون ADF برای باقیمانده‌های رابطه (۴-۵) در سطح ۰/۰۵
۷۸	جدول (۵-۴): نتایج آزمون ADF برای باقیمانده‌های رابطه (۴-۷) در سطح ۰/۰۵
	جدول (۶-۴): کشش نرخ تورم نسبت به رشد نرخ ارز، رشد نقدینگی،
۸۰	تورم وارداتی، شکاف تولید و تورم انتظاری
	جدول (۷-۴): سهم رشد نرخ ارز، رشد نقدینگی، تورم وارداتی،
۸۰	شکاف تولید و تورم انتظاری در بروز تورم

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۴۳	نمودار (۱-۳): روند تغییرات نرخ تورم در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۴۵	نمودار (۲-۳): روند نرخ تورم در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۴۹)
۴۷	نمودار (۳-۳): روند نرخ تورم در طی دوره زمانی (۱۳۵۰-۶۱)
۴۹	نمودار (۴-۳): روند نرخ تورم در طی دوره زمانی (۱۳۶۲-۷۳)
۵۰	نمودار (۵-۳): روند نرخ تورم در طی دوره زمانی (۱۳۷۴-۸۵)
۵۲	نمودار (۶-۳): روند نقدینگی در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۵۳	نمودار (۷-۳): روند رشد نقدینگی در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۵۵	نمودار (۸-۳): روند تولید ناخالص داخلی اسمی و حقیقی در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۵۶	نمودار (۹-۳): روند رشد تولید ناخالص داخلی حقیقی در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۶۰	نمودار (۱۰-۳): روند تغییرات نرخ ارز در بازار موازی در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۶۰	نمودار (۱۱-۳): روند رشد نرخ ارز در بازار موازی در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۶۴	نمودار (۱۲-۳): شکاف تولید در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۶۴	نمودار (۱۳-۳): تولید بالقوه در طی دوره زمانی (۱۳۳۸-۸۵)
۸۰	نمودار (۱-۴): کشش نرخ تورم نسبت به رشد نقدینگی، رشد نرخ ارز، تورم وارداتی و شکاف تولید

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

در این فصل ابتدا به عنوان تحقیق، تعریف مسئله و اهمیت بررسی عوامل موثر بر تورم ایران اشاره می‌شود. در بخش ۱-۴ پیشینه و تاریخچه موضوع و در بخش ۱-۵ اهداف تحقیق معرفی می‌شود. در بخش ۱-۶ فرضیات تحقیق و در بخش ۱-۷ نیز محدودیت‌های تحقیق بررسی می‌شود. در بخش ۱-۸ روش تحقیق و در بخش ۱-۹ به ابزار تجزیه و تحلیل اشاره می‌شود. بخش آخر به تعریف مفاهیم پژوهش و واژه‌های کلیدی موجود در متن اختصاص دارد.

۱-۲- عنوان تحقیق

بررسی تأثیر نوسانات نرخ ارز، رشد نقدینگی و شکاف تولید بر تورم در ایران

۱-۳- شرح و بیان مسئله پژوهشی

یکی از مهم‌ترین مسائل اقتصادی در ایران تورم حاکم بر آن است. متوسط نرخ تورم در ایران در دهه ۱۳۵۰ برابر ۱۳ درصد، در دهه ۱۳۶۰ برابر با ۱۷ درصد و در دهه ۱۳۷۰ معادل ۲۳ درصد بوده است. افزایش مداوم سطح عمومی قیمت‌ها در اقتصاد ایران از اواخر دهه ۴۰ آغاز شد و در سال‌های اولیه دهه ۵۰ متعاقب افزایش ناگهانی درآمدهای کشور تداوم یافت و به سرعت به صورت یکی از حادترین مشکلات اقتصادی - اجتماعی ایران مبدل گشت. ساختار اقتصاد ناهمگون، ناسالم، وابسته، تک محصولی و عدم تعادل‌های حاکم بر اقتصاد کشور همراه با سیاست‌های پولی و مالی انبساطی، محدودیت درآمدهای ارزی جنگ تحمیلی، تحریم اقتصادی و نهایتاً تورم وارداتی باعث گردید که تورم در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تداوم یافته و در بعضی سال‌ها بر شدت آن افزوده گردد. تورم شدید آثار مخربی در توزیع مجدد درآمدها به نفع اقشار مرفه و به زیان اقشار ضعیف و متوسط و افزایش بی‌ثباتی در فعالیت‌های اقتصادی در سطح کلان،

بر جای می‌گذارد. لذا کنترل آن به عنوان یکی از هدف‌های سیاست کلان اقتصادی همیشه مورد توجه بوده است. کنترل تورم شدید مستلزم آگاهی نسبت به عوامل تأثیرگذار بر آن و میزان تأثیرگذاری آنها می‌باشد. این مطلب جایگاه و اهمیت مطالعه تورم و عوامل مؤثر بر آن و راه‌های کنترل آن را به روشنی آشکار می‌سازد. در تحقیقات انجام شده در ایران اکثراً از مدل‌های تک معادله‌ای و از رگرسیون‌های خطی استفاده شده است. در بعضی از این تحقیقات به طور مجزا به جنبه پولی بودن تورم و یا ساختاری بودن این پدیده پرداخته شده است. و در بعضی با تأکید بر نقش انتظارات در شکل‌گیری تورم تأکید شده است. در این تحقیق با نگرشی جدید به مسئله تورم نگاه می‌شود و سعی بر آن است که با توجه به تحقیقات انجام گرفته بر روی پدیده تورم و با استفاده از رهیافت سیستمی به تبیین مسئله تورم پرداخته شود. به همین دلیل در این تحقیق تلاش می‌شود که آثار عوامل عمده مؤثر بر نرخ تورم همچون نرخ ارز حجم نقدینگی و شکاف تولید در قالب مدل‌های اقتصادسنجی تجزیه و تحلیل شود و براساس نتایج حاصل شده راهکارهایی برای کنترل نرخ تورم ارائه گردد.

۱-۴- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق

طیبنیا (۱۳۷۱)، در کتاب خود با عنوان تئوری‌های تورم، با نگاهی به فرآیند تورم در ایران سعی نموده تأثیر کلیه متغیرهای مؤثر بر تورم را مورد بررسی قرار داده و با انتخاب الگویی برای تورم ابتدا به تخمین الگوی اصلی پولی خالص در تبیین تورم در دوره (۴۰-۱۳۷۰) پردازد. ایشان نتیجه می‌گیرد که نرخ ارز بازار موزایی تأثیر قابل ملاحظه‌ای در شکل‌گیری انتظارات تورمی داشته و می‌تواند به عنوان یک متغیر جانشین تأثیر عوامل روانی بر تورم را بیان کند.

طیبیان و سوری (۱۳۷۶)، در تحقیقی با عنوان ریشه‌های تورم در اقتصاد ایران با استفاده از یک مدل رگرسیون خطی، اثر نرخ ارز و متغیرهای پایه‌ای اقتصاد بر نرخ تورم را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاصل از این تحقیق بر این نکته تأکید دارد که عرضه پول در هدایت سطح قیمت تأثیری عمده دارد.

شهاب (۱۳۷۶)، در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی رابطه نرخ ارز و تورم در ایران پرداخته است. وی با استفاده از الگوهای تصحیح خطا در اقتصاد ایران در دوره (۷۴-۱۳۴۷)، تورم‌زایی نوسانات ارزی را به طور مستقیم و غیر مستقیم نشان داده است. در این تحقیق تبیین شده است که نوسانات نرخ ارز بر روی شاخص‌های قیمت تعدیل‌کننده تولید ملی و شاخص قیمت تولیدکننده بیشترین اثرات را به صورت منفی داشته است.

یاوری و نصرافهانی (۱۳۸۲)، در تحلیل عوامل اسمی و واقعی مؤثر بر تورم در ایران، به بررسی اثرات نرخ ارز بر قیمت‌های داخلی پرداخته‌اند. ایشان از طریق تحلیل خود رگرسیون برداری نشان می‌دهند که تکانه‌های نرخ ارز در کوتاه‌مدت و بلندمدت بر تورم تأثیر می‌گذارد.

هاربرگر (۱۹۶۳)^۱، در مطالعه خود برای کشور شیلی بر اساس آمار فصلی و سالانه دوره زمانی (۶۰-۱۹۳۹)، یک معادله رگرسیون به منظور بررسی عوامل مؤثر بر نرخ تورم ارائه کرده است که در آن متغیرهای توضیحی همچون نرخ رشد پول در دوره جاری و دوره قبل، درآمد حقیقی، هزینه انتظاری نگهداری پول و حداقل دستمزد اسمی کارکنان دولتی وجود دارد. وی معتقد است از آنجا که اثر حجم پول روی سطح عمومی قیمت‌ها سریع و آنی ظاهر نمی‌شود، لذا عرضه پول با وقفه هم باید به عنوان متغیر توضیحی وارد مدل شود.

مطالعات خارا ش و پنتو (۱۹۸۹)^۲، نشان می‌دهد که سیاست کاهش ارزش پول به تورم منجر می‌شود. آنها با داده‌های کشور بولیوی ارتباط کسری بودجه، تورم و خلق پول برای تأمین کسری بودجه و وجود بازارهای رسمی و غیر رسمی ارز را در یک مدل بهینه‌یابی بررسی کرده‌اند و نشان داده‌اند که کسری بودجه و سیستم دو گانه ارزی با نرخ تورم بالا همراه است و در نتیجه سیاست کاهش ارزش پول به تورم منجر می‌شود.

دلانو ویلانوا (۱۹۹۳)^۳، در مقاله خود با عنوان اثرات کلان اقتصادی یکسان‌سازی نرخ ارز، با تأکید بر وضعیت جمهوری اسلامی ایران به ارائه چارچوبی جهت ارزیابی اثرات ممکن اقتصادی اتخاذ سیاست سیستم تک نرخی (یکسان شده)، شناور شدن نرخ ارز که در سال ۱۹۹۳ در ایران اتفاق افتاد، می‌پردازد. وی به تحلیل اثرات بالقوه یکسان‌سازی ارز بر نرخ تورم تراز پرداخت‌ها و بازده واقعی پرداخته و به ارائه برخی راهکارها برای سیاست‌های بخش عمومی می‌پردازد. بر این اساس ویلانوا، تک نرخی شدن ارز در اقتصاد ایران را دلیل بروز تورم دانسته و بر این نکته تأکید می‌کند که اتخاذ سیاست‌های مالی انبساطی به دنبال این سیاست ارزی به فشارهای تورمی دامن زده است.

شیروانی و ویلبرایت (۱۹۹۴)^۴، در مطالعه مشترک خویش به بررسی ارتباط بین پول و تورم با استفاده از داده‌های سری زمانی ۲۴ کشور برای دوره زمانی (۸۸-۱۹۵۹)، با استفاده از تکنیک همگرایی پرداخته‌اند. در این تحقیق کشورهای مورد مطالعه به سه دسته ۱- کشورهای با تورم پایین ۲- کشورهای با تورم متوسط و ۳- کشورهای با تورم بالا، تقسیم‌بندی شده‌اند. در این مطالعه از مدل VAR، برای بررسی ارتباط بین پول و تورم استفاده کرده است. نتایج حاصل از تخمین نشان می‌دهد که فرضیه پولیون تنها در کشورهای با نرخ‌های

۱-Harberger. A. ۱۹۶۳

۲-Kharash & pento ۱۹۸۹

۳-Shirvani, Hassan & Barry Wilbratte ۱۹۹۴

تورم بالا مورد تأیید واقع شده و در کشورهای با نرخ تورم پایین و معتدل این فرضیه مورد تأیید قرار نگرفته است.

پارک (۱۹۹۵)^۱، اثرات یکسان سازی ارز در قالب فرآیندهای متفاوت عرضه پول و جداسازی ناقص در بازار رسمی و غیررسمی ارز مطالعه کرده است. نتیجه مطالعه نشان می‌دهد که ارتباط میان تورم و حاشیه ارزی نه تنها به کشش تورم نسبت به پول، بلکه به مکانیزم ایجاد ذخایر و تعدیل آن بستگی دارد.

آق اولی و محسن خان (۱۹۷۷)^۲، در مقاله‌ای تحت عنوان تأمین مالی تورمی و پویایی تورم: اندونزی (۷۲-۱۹۵۱)، بر اساس یک نگرش که عمدتاً پولی بوده و در آن انبساط پولی به نوبه خود از طریق بودجه دولت تحت تأثیر نرخ تورم بوده، نتیجه گرفت که در شرایط تورمی مخارج اضافی باعث افزایش عرضه پول می‌گردد که افزایش بیشتر قیمت‌ها را در بر دارند.

۱-۵- اهداف پایان نامه

در این رساله سعی می‌گردد با استفاده از تکنیک‌های کمی اقتصادسنجی، میزان تأثیر نرخ ارز، حجم نقدینگی و شکاف تولید بر تورم تبیین گردد. اهداف اصلی تحقیق عبارتند از:

۱- بررسی تأثیر تغییرات نرخ ارز بر تورم

۲- بررسی تأثیر رشد نقدینگی بر تورم

۳- بررسی تأثیر شکاف تولید بر تورم

۴- بررسی تأثیر نرخ تورم وارداتی بر تورم

۱-۶- فرضیه‌های تحقیق

۱- با افزایش نرخ ارز، تورم افزایش می‌یابد.

۲- با فزونی تقاضای کل بر عرضه کل کالاها (شکاف تولید)، تورم افزایش می‌یابد.

۳- با افزایش حجم نقدینگی، تورم افزایش می‌یابد.

۱- Park ۱۹۹۵

۲- Aghevli, Bijan and Mohsin Khan ۱۹۹۷

۴- با افزایش نرخ تورم وارداتی تورم افزایش می یابد.

۱-۷- محدودیت‌های تحقیق

استفاده از آمار فصلی می‌توانست بر دقت تخمین‌های این رساله بیفزاید. لیکن عدم دسترسی به آمار و اطلاعات فصلی و اینکه داده‌های فصلی عموماً به روش تخمینی بدست آمده و مصون از خطا نمی‌باشند، موجب شد که از داده‌های سالانه استفاده شود.

۱-۸- روش تحقیق

در این پایان‌نامه ابتدا به منظور مرور ادبیات مربوط به ارتباط نرخ ارز، حجم نقدینگی و شکاف تولید با تورم، از شیوه کتابخانه‌ای استفاده می‌گردد. در مرحله بعد به منظور استنباط آماری و آزمون فرضیه‌ها و پیدا کردن پاسخ مناسب برای سوالات تحقیق، با استناد به مطالعه انجام شده توسط صندوق بین‌المللی پول- الین لیو و اولومویی و آددجی (۲۰۰۰)^۱، سعی بر آن است مدلی ارائه شود که با ساختار و شرایط اقتصاد ایران هماهنگی داشته باشد. که با توجه به روند تورم و تأثیرپذیری آن، از عوامل مختلف تابع زیر برای تورم تعریف می‌شود:

$$IN = f(Rper, \text{Log}(gm_2), Gap, P\$m_1) \quad (1-1)$$

که در آن IN : نرخ تورم، $Rper$: نرخ ارز بازار موزی، $\text{Log}(gm_2)$ لگاریتم نرخ رشد نقدینگی، Gap : شکاف تولید و $P\$m_1$: نرخ تورم وارداتی می‌باشد. سپس اطلاعات آماری مورد نظر جمع‌آوری گردیده و سرانجام از روش حداقل مربعات معمولی برای تخمین مدل‌های تصریح شده استفاده می‌شود. سپس بر اساس الگوهای برآورد شده ارتباط متغیرهای توضیحی و متغیر وابسته تجزیه و تحلیل می‌گردد.

۱-۹- ابزار تجزیه و تحلیل

مدل مورد نظر بر اساس مبانی نظری موجود تصریح می‌شود. سپس مدل تصریح شده با استفاده از اطلاعات آماری استخراج شده از آمار سری زمانی بانک مرکزی و آمارهای موسسه عالی پژوهش و

^۱. Olin. Liu & Olumuyiwa. S. Adedegi ۲۰۰۰